

Normkritisk läsning av Statliga utredningar, uppdrag och regionala strategier och SKL:s yttrande

Linda Ahlford, Anders Gunnarsson, Ellinor Ivarsson,
Maria Jacobsson och Magnus Liljeström

Dokument som studerats

- Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft
- Konstnär oavsett villkor SOU (2018:23) inkl. SKL:s yttrande
- Uppdrag [till Tillväxtverket] att fördela statsbidrag till kommuner i glesbygd
- Ett land att besöka SOU (2017:95)
- Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholms län

Frågeställningar i hemläxan

1. Vilka problem är styrdokumentet inriktat på att lösa?
3. Vilka är bilderna av staden respektive landsbygden?
4. Vilka dikotomier är synliga och upprätthålls?

Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft

1. I STRATEGIN BESKRIVS FYRA SAMHÄLLSUTMANINGAR: *Demografisk utveckling, Globalisering, Klimat, miljö och energi samt Social sammanhållning.*

3. Den regionala tillväxtpolitiken tar **utgångspunkt i regionala skillnader i förutsättningar**. Politiken genomförs i **såväl gles-och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden**. Tätorter samt gles-och landsbygder drar nytta av varandra och ska ses som **sammanlänkade regioner**.

Värt att notera: Strategin omfattar såväl tätort och landsbygd. **RUS:en uppges vara central**. Regionerna förfogar dock inte över alla de finansieringsverktyg som omnämns. "Utmaningar på landsbygden" ska främst finansieras via Landsbygdsprogrammet (länsstyrelsen) medan regionernas "innovationsförmåga och tillväxt" finansieras via Regionalfonden (regionerna). Indikerar en åtskillnad mellan regional tillväxt – landsbygdsutveckling. **Inkluderar inte RUS:en landsbygden?**

4. **Svårt att hitta sådana**. När utmaningar som enbart berör landsbygden beskrivs används begreppet "glesbygd".

Stockholms läns landsbygds- och skärgårdsstrategi

Citat: "Staden med sin tätare geografi erbjuder en diversifierad arbets-och utbildningsmarknad, varierad offentlig och kommersiell service och inte minst ett brett utbud av mötesplatser och kulturella upplevelser. De glesare landsbygds- och skärgårdsmiljöerna är i stället rika på naturresurser och präglas av småskalighet och attraktiva miljöer för boende, rekreation och upplevelser. Vidare är landsbygden central för regionens resiliens. Den bidrar med allt från råvaror och livsmedel till kolsänkor, luftrening, vattenrening och rekreationsvärden."

1. Dokumentet är inte problembaserat, men har syftet "att stärka möjligheten att bo och verka på landsbygden och i skärgården i Stockholms län. Fokus ligger därför på frågor som rör bostäder, service, kommunikationer och arbetstillfällen."
Men: "*Samtidigt är förvärvsgraden hög i samtliga delar av landsbygden, till och med högre än i länets tätorter.*"
3. Samtidigt som definitionen av olika platser är balanserad ("olika grader av täthet") så visar citatet ovan på en tendens till stereotypa beskrivningar. Därmed saknas också viktiga aspekter:
 - Människor och utrymme ses inte som resurser.
 - Den landsbygdsnära tätorten som lever i symbios med den tätortsnära landsbygden (och övrig landsbygd)
 - "Urban sprawl" ses som ett hot mot landsbygden – inte en möjlighet till ökad närhet till service och jobb.
4. Den genomgående dikotomin är att "gullig" landsbygd, som har (outnyttjade) möjligheter till att rädda både livsmedelsförsörjning och klimat och ge rekreation ställs mot en oproblematiserad storstad.

Ett land att besöka (SOU 2017:95)

- 1) Besöksnäringen utveckling och bidrag till samhällsutveckling i hela landet. Genom aktörssamverkan och utbyggt transportsystem kan kopplingen mellan stad och land utvecklas.
- 3) Staden: beskrivs som viktig för besöksnäringens utveckling. Landsbygderna: besöksnäringen viktig för landsbygdernas utveckling.
- 4) *Storstäderna har en "nyckelroll". "...Det är samtidigt angeläget att dessa besökarflöden erbjuds smidiga transporter vidare ut i landet....Insatser behövs för att bidra till ökad spridning och till att länka samman storstäder med övriga landet."*
 - i. Staden: transportnav, snabb tillväxt, Sthlm är "Sveriges ansikte utåt", attraktionskraft i natur- och kultur, kulturliv, shopping och nöjesliv – bidrar till Sverige bilden.
 - ii. Landsbygderna: natur och kulturresurser, men i övrigt handlar det om vad besöksnäringen kan bidra med till landsbygderna i form av öka service, breddat näringsliv, skydd av natur- och kulturmiljöer.

Använder begrepp som smarta städer och smarta landsbygder (i ett tidigt skede användes smarta städer och levande landsbygder men ändrades).

Utredningen Konstnär oavsett villkor SOU (2018:23)

I utredningen lyfts vikten av att det ska finnas kultur i hela landet samt att det ska vara möjligt att utöva sitt yrke som konstnär oavsett var man bor. Men i utredningen finns inte bara staden som norm, utan storstaden (= Stockholm, Göteborg och Malmö). Allt annat är landsbygd/glesbygd/mindre ort. Det finns också ett tydligt centrum – periferi, där centrum står för kompetens och lösning.

”Konstnärer verksamma i storstäder behöver former för att nå ut med sitt skapande i hela landet och de konstnärer som är verksamma på landsbygd och i mindre orter behöver ha möjlighet till mobilitet, byte av miljö inom Sverige men även i utlandet.”

SKL skriver generellt ”i hela landet” i sitt yttrande; både när det gäller möjligheten att ta del av och möjligheten att verka som konstnär. Landsbygd respektive storstad nämns bara en gång.

”SKL vill betona vikten av att stödet är öppet för att använda i olika typer av socioekonomiskt utsatta områden samt att det har förutsättningar att stärka det breddade deltagandet i kulturlivet oavsett om man bor i en förort, en mindre ort eller på landsbygden.”

Uppdrag [till Tillväxtverket] att fördela statsbidrag till kommuner i glesbygd

”I flera av de 39 kommunerna förstärks utmaningarna av en minskande befolkning, relativt få arbetstillfällen och ett näringsliv med begränsad branschbredd.”

1. Pengarna är inte till för att lösa det som problemformuleringen tar sikte på.
Begränsad branschbredd är ett relativt begrepp och få arbetstillfällen (nu när det är full sysselsättning) är ju kopplat till arbetskraftens storlek.
3. Stor är bättre än liten. Fler är bättre än få. Ingen förklaring varför.
4. ”Begränsad branschbredd” visar att den stora staden är jämförelsepunkten. Även många svenska städer har en väldigt begränsad branschbredd. Varför lyfta få arbetstillfällen? Det är ju ingen arbetslöshet.